

Citiți lecția din manual: *Holocaustul în Transnistria aflată sub administrația românească. Deportarea evreilor și a rromilor (reprimare și exterminare)*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Holocaustul în Transnistria aflată sub administrația românească

1. Holocaustul în Transnistria

- 15 septembrie 1941-14 martie 1944 - deportarea evreilor din România în Transnistria (zonă de „depozitare etnică”) a fost un proces amplu, care i-a cuprins pe cei din Basarabia, Bucovina, Vechiul Regat și din sudul Transilvaniei (peste 200.000 de evrei);

- motivele invocate de autoritățile române pentru deportarea evreilor în Transnistria au fost următoarele: atitudinea dușmănoasă față de armata și locuitorii români și activități ilegale;

- în procesul de deportare a evreilor din România s-au distins următoarele etape:

I. Septembrie 1941: evreii din Basarabia și Bucovina au fost trimiși în ghetouri și lagăre de concentrare (Vertiujeni, Edineț, Chișinău, Mărculești, Secureni, Răuțel, Rășcani, Limbenii Noi și Cernăuți). Situația în ghetouri și lagărele de concentrare a fost dificilă, evreii nu au dispus de bani pentru procurarea alimentelor, nu au avut apă, îmbrăcăminte și medicamente ⇒ mortalitate ridicată.

II. Septembrie-decembrie 1941: peste 150.000 de evrei din Basarabia și Bucovina au fost deportați în Transnistria. Deportărilor le-au fost confiscate de către autoritățile române aurul și alte bunuri de valoare, apoi au fost organizați în convoaie formate din 100 de persoane, escortate de jandarmi și conduse de ofițeri care i-au executat pe cei care au rămas în urmă, în marș forțat de 30 km/zi. În Transnistria, evreii au fost relocați în ghetouri (Moghilău, Lucineț, Copsigorod, Murafa, Șargorod, Djurin, Obadovca, Berșad și Nesterovka) și lagăre de concentrare (Peciora, Scazineț, Vapniarca, Bogdanovca, Domanevca și Acmețca), în locuințe părăsite, fără căldură și igienă minimă ⇒ cca. 90.000 de evrei au murit de foamete, boli (dizenterie și tifos exantematic) și execuții sumare.

III. 14 iulie 1941-23 august 1944: guvernul Ion Antonescu a decis deportarea evreilor din Vechiul Regat și sudul Transilvaniei în Transnistria, acuzați a fi comuniști și/sau simpatizanți comuniști. Evreii din București, Timișoara, Arad, Galați, Botoșani, Iași și o parte dintre cei internați în lagărul de la Târgu-Jiu au fost deportați în ghetourile din Mostovoi și Berezovca și lagărele din județele Moghilău (Peciora, supranumit „Lagărul morții”, Scazineț și Vapniarca), Balta, Tulcîn și Golta (Bogdanovca, Acmețca și Domanevca). Sub pretextul gestionării epidemiei de tifos exantematic, au fost masacrați evreii din lagărele de concentrare din Bogdanovca (21-31 decembrie 1941: cca. 45.000 de evrei), Domanevca (10 ianuarie-18 martie 1942: 18.000 evrei) și Acmețca (aprilie 1942-septembrie 1943: 8000-14.000 evrei), apoi cadavrele aruncate în gropi comune. În paralel cu germanii, autoritățile române au pus în practică numeroase execuții în Transnistria, cea mai mare fiind cea din Odessa (22-25 octombrie 1941), soldată cu peste 40.000 de evrei uciși.

- 14 martie 1944 - Antonescu a ordonat repatrierea evreilor deportați în Transnistria (cca. 100.000);

- numeroși oameni politici și de cultură din România (Regina-mamă Elena, Traian Popovici, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Gheorghe Brătianu și Constantin I. C. Brătianu) au simpatizat cu evreii și au intervenit în favoarea lui Wilhelm Filderman, care a cerut încetarea deportărilor în Transnistria.

2. Porajmosul în Transnistria

- rromii (sau țigani) au fost o altă etnie din România (1930: 262.501 rromi) supusă politicii statale de genocid, fiind considerați „nemobilizabili și periculoși pentru ordinea publică”;

- 1 iunie 1942-decembrie 1943 - Antonescu a decis deportarea a 24.617 rromi (nomazi și stabili - nenomazi, 12% din populația totală de rromi) din România în Transnistria (județele Golta, Oceacov, Berezovca și Balta), dintre care cca. 11.000 au murit de frig, inaniție și epidemii de tifos exantematic;

- 1944 - în contextul schimbării situației militare din perioada celui de-al Doilea Război Mondial (înclinarea balanței în favoarea forțelor Aliate), deportările rromilor au încetat, iar 14.000 dintre aceștia s-au întors în România.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

https://www.youtube.com/watch?v=2I_8KnKRpE0

<https://www.youtube.com/watch?v=foPQtdWxa6o>

Fișă de lucru: Holocaustul în Transnistria aflată sub administrația românească

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „România și-a pus la punct o rețea de ghetouri și lagăre în Transnistria pentru a putea dispune de acei evrei care au reușit să supraviețuiască primului val de exterminări și vicisitudinilor deportării. A făcut acest lucru fie deportându-i peste râul Bug, în Ucraina ocupată de germani, fie prin intermediul altor metode.”

(Jean Ancel, Transnistria)

B. „În ziua de 8 septembrie 1943 a fost adus la Legiunea de Jandarmi Ananiev un grup de circa 50 țigani, bărbați, femei și copii aduși din țară și plasați la muncă în comun în Berșad. Aceștia au declarat: Am fugit din comuna Berșad din cauza mizeriei. Nimeni nu se ocupă de soarta lor. Sunt puși la muncă dar nu li se dă nici hrană, nici adăpost, fiind siliți să doarmă pe câmp goi și flămânzi. Cu lacrimi în ochi s-au rugat să li se dea posibilitatea să trăiască mai omenește în schimbul muncii ce vor depune, mulți dintre aceștia au fost aproape goi cu o singură pereche de pantaloni rupți și au cerut o bucățică de pâine. Impresia produsă asupra populației locale a fost defavorabilă. Se impune a se lua măsuri pentru a li se asigura o viață omenească.”

(Guvernământul Transnistriei, Notă informativă)

1. Menționați, pe baza sursei A, care a fost scopul deportării evreilor din România.

2. Descrieți, pe baza sursei B, starea generală a romilor deportați în Transnistria și solitățile acestora.

BIBLIOGRAFIE:

1. Boşcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Şerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, Bucureşti, 2024.
2. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaş, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, Bucureşti, 2024.
3. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăguşin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2024.
4. Soare, Aurel Constantin, Săvuţă, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, Bucureşti, 2024.
5. Florea, Cosmin-Ionuţ, Stan, Viorica, Țigău, Dragoş Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, Bucureşti, 2024.
6. Stoenescu, Alex Mihai, *Armata, mareşalul şi evreii*, Editura Rao, Bucureşti, 2010.
7. Comisia Internaţională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
8. Ioanid, Radu, *Holocaustul în România*, Editura Polirom, Iaşi, 2019.
9. Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România „Wilhelm Filderman”, *Izvoare şi mărturii. Evreii din România între anii 1940-1944*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1993-1998.
10. Fraser, Angus, *Țigani: originile, migrația și prezența lor în Europa*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017.

